

Kirje

3.3.2022

 VN/5283/2020
 VN/5283/2020-VM-40

Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavan.

Yleiset huomiot

Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaan varmistetaan työperusteisten oleskelulupien nopea ja sujuva käsittely tavoitteena keskimäärin kuukauden käsittelyaika. Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on helpottaa oleskeluluvan hakemista ja lisätä sähköistä asiointia. Nämä ovat keskeisiä keinoja oleskelulupaprosessin nopeuttamiseksi.

Ehdotuksen tavoite sujuvoittaa työperäistä maahanmuuttoa on erittäin kannatettava. Ehdotus selkeyttäisi merkittävästi työperäisen maahanmuuton nykyistä säätelyä. Esitysluonnoksessa esimerkiksi selvennetään työnantajien ja muiden prosessiin osallistuvien tahojen velvollisuuksia ja vastuita, mahdollistetaan automaation laajempi hyödyntäminen sekä luodaan työnantajan sertifiointin malli. Työperäisen hyväksikäytön torjunnan kannalta on kuitenkin tärkeää, että työnantajan sertifiointin edellytykset ovat tarkkaan määritellyt ja että sertifiointin voi tarvittaessa peruuttaa.

Esitysluonnoksen mukaan ulkomaalaislakiin kohdistuvien muutosten toimeenpano aiheuttaa noin 3,6 milj. euron kustannukset. Arvio täsmentyy lakimuutosten ja työmääräarvioiden tarkentuessa. Kustannukset on tarkoitus kattaa Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamomentille (26.40.01) sisältyvällä Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) rahoituksella. Momentille sisältyy vuoden 2022 talousarviossa 7,835 milj. euroa kyseistä rahoitusta. Rahoitus on osa Maailmanluokan automaatiota hyödyntävä digitaalinen infrastruktuuri osajien maahanmuuton tueksi -investointikokonaisuutta, johon on varattu Suomen kestävän kasvun ohjelmassa yhteensä 20 milj. euroa.

Erityisasiantuntijan oleskelulupa

Esityksessä ehdotetaan, että säädettäisiin erityisasiantuntijan oleskeluluvasta. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä olisi laissa säädetty minimipalkka. Voimassa olevassa laissa ei säädettä tällaisesta palkkakynnyksestä, vaan pikemminkin vallalla on ollut vakiintunut hallinto- tai oikeuskäytäntö siitä, että palkan tulee olla vähintään 3 000 euroa bruttona kuukaudessa. Ehdotus on, että vastaisuudessa palkan tulisi olla vähintään 1,1 kertaa palkansaajan keskimääräinen bruttoansio. Palkkaedellytyksen havainnollistamiseksi olisi esityksessä hyvä antaa esimerkkejä, kuinka suuri vastaava palkka-raja olisi ollut esimerkiksi vuosina 2019–2021.

Postiosoite
 Postadress
 Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
 Besöksadress
 Office

Puhelin
 Telefon
 Telephone

Faksi
 Fax
 Fax

s-posti, internet
 e-post, internet
 e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Kuten esityksessä todetaan, osa sellaisista hakijoista, jotka nykyinsäädännön ja -käytännön mukaan voisivat saada erityisasiantuntijan luvan, eivät sitä tulevaisuudessa saisi, vaan heidän tulisi hakea työntekijän oleskelulupaa. Tämä voi kasvattaa TE-toimistoille käsiteltäväksi tulevien hakemusten, ja siten TE-toimistojen työmäärää. Muutos voi myös heijastua kyseisen joukon hakemuseräisiin johtuen mm. siitä, että työntekijän oleskeluluvan käsittelyaika on selvästi pitempi kuin erityisasiantuntijan (sivun 35 taulukossa käsittelyaika 11/2021 oli työntekijän ensimmäisessä oleskeluluvassa 74 päivää verrattuna erityisasiantuntijan ensimmäisen luvan 16 päivään). Esityksessä voitaisiinkin tarkemmin analysoida sitä, miten muutos vaikuttaisi nykyiseen erityisasiantuntijoiden hakemusvirtaan ja kuinka moni esimerkiksi vuosina 2019–2021 myönnettyistä erityisasiantuntijoiden oleskeluluvista olisi täytynyt käsitellä muulla perusteella, jos samaa palkkarajaa olisi silloin sovellettu.

Kytös henkilötunnusuudistukseen

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta. Lausuntokierros päättyi 4.3.2022. Valtiovarainministeriön esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ulkoinen palveluntarjoaja voisi rekisteröidä ulkomailta käsin oleskelulupaa hakevan henkilön väestötietojärjestelmään ilman, että henkilö kävisi asioimassa Suomen edustustossa. Koska työ- ja elinkeinoministeriön esityksessä on muun ohella kyse maahanmuuttoa koskevien viranomaistehtävien ulkoistamista koskevasta sääntelystä, olisi valtiovarainministeriön esitys ja siinä ehdotetut muutokset hyvä ottaa huomioon TEM:n esityksen jatkovalmistelussa ja varmistaa, että muutetut säännökset toimivat jatkossa yhteen.

Sähköisen viestintävälineen rajoittaminen

Ehdotetuissa ulkomaalaislain 60 §:n 3 momentissa ja 71 b §:n 4 momentissa käytetään muotoilua, jonka mukaan oleskeluluvan hakeminen tai selvityksen toimittaminen tulisi tehdä ”sähköisesti käyttäen Maahanmuuttoviraston sähköistä asiointipalvelua”; jos se ei ole mahdollista, voidaan tiedot toimittaa tai hakemus jättää ”myös paperisena”. Ehdotuksen seurauksena olisi, että ainoiksi kahdeksi tavaksi tehdä hakemus tai toimittaa selvitys säädettäisiin Maahanmuuttoviraston sähköinen asiointipalvelu tai nk. ”paperinen” tapa.

Ehdotuksen mukaisesti hakemusta ei siis voisi tehdä eikä selvityksiä toimittaa muilla sähköisillä välineillä, kuten sähköpostitse.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003, asiointilaki), joka on hallinnon yleissääntelyä, ei ole rajoitettu sähköisen viestin muotoa tiettyyn välineeseen tai menetelmään. Esimerkiksi sähköposti on katsottu yhdeksi tavaksi panna hakemus vireille tai toimittaa selvitystä; vaikka tavanomaisen sähköpostin lähettäjä ei voida vahvasti tunnistaa, asiointilain 9 §:n 2 momentin mukaan viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähittäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä (ks. myös esimerkiksi apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 3666/4/10, 31.10.2011).

Hallituksen esityksessä ei ole tarkemmin perusteltu, miksi ulkomaalaislain 5 luvussa tulisi poiketa yleislainsäädännössä säädetystä. Jos tarkoitus ei ole ollut rajoittaa muita sähköisiä välineitä pois, voisi parempi muotoilu olla ”sähköisesti käyttäen Maahanmuuttoviraston sähköistä asiointipalvelua, tai jos se ei ole mahdollista, muulla tavalla” tai vastaava. Ehdotuksessa olisi joka tapauksessa hyvä arvioida tarkemmin ehdotetun muotoilun vaikutuksia ja sitä, kuinka paljon se tosiasiallisesti edistäisi sähköistä asiointia verrattuna muihin ohjauskeinoihin, joista esimerkiksi alemmat käsittelymaksut ovat jo käytössä. Sinänsä tavoite sähköisen asiointin lisäämisestä on kannatettava.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Annika Klimenko

Jakelu TEM Työ- ja elinkeinoministeriö

Tiedoksi VM JulkICT Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto
VM BO Budjettiosasto

VN/5283/2020-VM-40

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: